

INTERJÚ

Beszélgetés Henrik Laxszal és Christian Brandttal, a finnországi svéd kisebbség két prominens képviselőjével

A Svenska Folkpartiet (Svéd Néppárt, a továbbiakban: SNP) a finnországi svéd kisebbség pártja, amelynek nagy szerepe volt a nyelvhasználat szabályozásában, az oktatási rendszer kialakításában, valamint sikerrel lobbizott a svédnyelvű intézmények létrehozásának és fenntartásának érdekében. A Ház jogi bizottságának elnöke, Henrik Lax az SNP történetéről és jövőjéről, valamint a finn nyelvtörvény közelgő módosításáról beszélt.

– Bevezetésül kérem, mondjon valamit a Svéd Néppárt múltjáról!

– Mint az köztudott, Finnország a kora középkortól kezdve a svéd birodalom része volt, 1809-ben lett Oroszország viszonylag nagy önállósággal rendelkező hercegsége. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy a kül- és védelmi politikát kivéve minden ügyét maga intézhette. A svéd nyelv finnországi helyzete a 19. században nagyon jó volt. A felsőfokú oktatás például kizárólag svéd nyelven folyt. A századfordulón ezért sokan és sokat dolgoztak azon, hogy a finn nyelv megfelelő státushoz jusson a saját hazájában. A svéd ajkúak többsége is támogatta a finn nemzeti, nyelvi ébredés folyamatát, ami az egyik fő társadalmi tendencia volt akkor, amikor 1917-ben Finnország önállóvá vált. Ebben a történelmi helyzetben, kultúrájuk és nyelvük politikai védelme érdekében hozták létre az SNP-t a finnországi svédek.

A Szovjetunió felbomlásáig mindenki számára világos volt, hogy a demokratikus politikai berendezkedés védelme érdekében olyan erősen kell kötődniünk Svédországhoz, illetve a skandináv világhoz, amennyire csak lehetséges. Ebben a kötődésben természetesen kiemelkedő szerep

jutott a svéd nyelvű kisebbségnek. Nagyrészt ennek köszönhető, hogy a pártunk a háború után létrejött szinte valamennyi finn kormányának tagja volt.

Hídszerepünkön kívül is tudunk és tudunk értékeket nyújtani a finn politikai élet számára. Politikusaink nagyrészt svéd- finn kétnyelvűek, sőt, általában többnyelvűek, hiszen nem ritka, hogy három-négy világnyelven is beszélnek. A párt másik erőssége, hogy tradicionálisan igen eredményes a politikai egyeztetésben. Ennek mindenekelőtt az az oka, hogy ideológiai szempontból rendkívül heterogén párt vagyunk, hiszen szavazóinkat a nyelvi azonosság köti össze.

– *A bipoláris világtrend felbomlása után mennyiben változott meg az SNP szerepe a finn politikai életben?*

– A Szovjetunió felbomlásával és az EU-csatlakozással a finn demokrácia és piacgazdaság teljesen szabaddá vált. A 1990-es évek elején, az „eurofória” időszakában ezért sokan érveltek avval, hogy most már ugyanolyan közel van hozzánk Brüsszel, Párizs vagy Berlin, mint Stockholm, tehát elfelejthetjük a skandináv együttműködést.

Ez a gondolkodásmód teljesen történelmietlen. Ráadásul meggyőződésem, hogy az észak-európai együttműködéshez továbbra is alapvető érdeke fűződik az egész finn társadalomnak. Az európai integráció ellenére földrajzi tény, hogy itt fekszik a kis Finnország a hatalmas és rendkívül instabil Oroszország közvetlen szomszédságában. Az pedig gazdasági tény, hogy az életszínvonalbeli különbség Oroszország és az EU-tagállamok között óriási, és ez jelentős rizikófaktor. Egész Európának, de közelsége miatt Finnországnak különösen alapvető érdeke fűződik ahhoz, hogy a társadalmi, gazdasági, technikai, környezetvédelmi know-how széles körű exportjával Oroszországban jelentős mértékű, stabilizációs hatású társadalmi és gazdasági fejlődés menjen végbe.

– *Az Ön koncepciója tehát nagyban épít a történelmi hagyományokra.*

– Egész Nyugat-Európában általános problémának látom, hogy az emberek keveset tudnak a történelmükről. Még olyan országokban is így van ez, mint Svédország, amely pedig a régió nagyhatalma volt évszázadokon át. A svédeknek a második világháború után sikerült fantasztikus társadalmi jólétet teremteniük, és emberek többsége ezért most azt hiszi, hogy az ország történelme a szociáldemokráciával kezdődött. E téren mi

sem állunk jobban. A megfelelő fórumokon nem győzöm eleget hangsúlyozni például annak a helyzetnek a képtelenségét, hogy a finnországi gimnáziumokban csak azok tanulják az 1917 előtti hazai történelmet, akik történelemfakultációt választanak. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a lakosság nagy része tanulmányai során nem ismerkedik meg a svédek alatt élt időszakokkal, így nem válik számukra világossá az sem, hogy kik is azok a finnországi svédek.

Ez a legfőbb magyarázata a finnek svéd nyelv iránti érdektelenségének is, és nem elsősorban az a gyakran hangoztatott ok, hogy az ország középső és déli régióiban az embereknek nincs mindennapi kapcsolata a nyelvünkkel. Az iskolások 90 százalékának az angol az első idegen nyelve, így az emberek csak keveset, nem alaposan tanulnak svédül, s ezért nem ébrednek rá a kétnyelvűség történetiségére és mai jelentőségére. Ezen a területen pártunknak sok a tennivalója és nagy hiba, hogy a nyelvi kérdést mindig úgy tálaljuk a közvélemény előtt, mint a finnországi svédek ügyét, és nem úgy, mint össztársadalmi ügyet.

– *A finnországi svéd kisebbség nyelvi jogainak „bibliája” az 1922-ben született nyelvtörvény. Most a parlament módosítani szándékozik.*

– Igen, ennek a Svenska Folkting (Finnországi Svéd Parlament) volt az egyik kezdeményezője. Természetes, hogy mára a törvény számos rendelkezése elavulttá vált, főleg ami az államapparátus működéséhez kapcsolódó nyelvi jogokat illeti. Az 1999 májusában alakult új kormány már nyilvánosságra hozta, hogy törvényhozási programjában szerepel ennek a jogszabálynak a módosítása. A kabinet egyidejűleg világossá tette azt is, hogy a módosítás során a nyelvi jogok nem csorbulhatnak, hiszen azokat az alkotmány, tehát a nyelvtörvélynél magasabb szintű jogszabály garantálja.

– *Van-e már valami elképzelés a módosítások lényegére vonatkozóan?*

– Mindenképpen módosítanunk kell például a törvény 10. szakaszát, amely a közhasznú információk svéd nyelven való terjesztését szabályozza, s meghatározza, mely információkat kell az államnak svédül is közreadnia. Az információ fogalma 1922 óta természetesen rengeteget változott, az állam ma nagyságrendekkel több információt terjeszt, mint akkoriban. Át kell gondolnunk, hogy az új körülmények között mi az, amit svédre is le kell fordítani.

Egy másik probléma a közalkalmazottak elégtelen nyelvtudása. A nyelvtörvény alapján egyes állami posztok esetében követelmény mindkét hivatalos nyelv ismerete. A nyelvtudást különböző nyelvvizsgákkal mérjük, amelyekről általánosan az a vélemény, hogy túl könnyűek, és ezért a közalkalmazottak nagy többsége gyakorlatilag nem tud svédül. Azon is gondolkodnunk kell tehát, hogy ne változtassuk-e meg a törvény idevágó paragrafusait is. Tisztázandó, hogy kik azok a közalkalmazottak, akiknek valóban tudniuk kell mindkét nyelven, és tőlük meg is kell követelni a szükséges nyelvismeretet.

A „Svenska Folkting” (Finnországi Svéd Parlament, a továbbiakban: Folkting) a finnországi svéd kisebbségfélhivatalos szervezete”, „lobbicsoportja”, „politikai érdekérvényesítő szervezete”. Christian Brandtval, a Folkting főtitkárával, egyben a European Bureau for Lesser Used Languages (Ritkábban Használt Nyelvek Európai Hivatala - EBLUL) alelnökével a kisebbségvédelem néhány aktuális kérdéséről beszélgettünk.

– *Kérem, mutassa be a szervezetüket!*

– *A Folkting olyan szervezet, amely fórumot teremt a politikai párbeszédhez mindazon finnországi pártok között, amelyek svéd nyelvűek vagy van svéd nyelvű tagozatuk. Ez gyakorlatilag magában foglalja az összes nagyobb pártot. A politikai párbeszéd során nyíltan lobbizzunk a svéd nyelv érdekeiért. A tényleges munkánk kétrétű: egyfelől a médiában állandóan napirenden tartjuk a svéd nyelvű kultúra ügyét. Fontosnak tartjuk, hogy az egész finn társadalom folyamatosan halljon rólunk, itt élő svédekről és a minket foglalkoztató kérdésekről. A szervezetünk által végzett vizsgálatok ugyanis egyértelműen kimutatták, hogy a kisebbséget fenyegető egyik legnagyobb veszély pont a marginalizáció. Tevékenységünk másik, mondhatni klasszikus területe a svéd kisebbséget érintő törvényjavaslatok véleményezése.*

– *Kérem, mondjon egy pár szót a Folkting történetéről! A szervezetet 1919-ben, az alkotmány szövegezésének idején alapították.*

– *Igen, tehát közvetlenül Finnország függetlenségének kivívása után, akkor, amikor az ország svéd nyelvű lakosságának a jövője rendkívül bizonytalan volt, és az érintettek - érthető módon - aggódtak a saját jövőjük*

miatt. Ekkor számos elképzelés született arról, miképpen kaphat hatékony védelmet a svéd nyelv az önálló Finnországban. Széles körű mozgalom bontakozott ki például a területi autonómia kivívásáért, hiszen akkoriban a hagyományosan svédakta vidékeken szinte százszázalékos volt az arányunk, vagyis a svéd kisebbség igen jól körülhatárolható területeken élt. Ezt a mozgalmat erősítette az Aland-szigetek példája - ez az önálló földrajzi egység 1921-ben a Nemzetek Szövetségének határozata értelmében területi autonómiát kapott, s ez adott alapot egy önálló svéd parlament (Folkting) összehívására is. Szervezetünket tehát eredetileg a svéd nyelvű lakosság szoros értelemben vett parlamentjeként hozták létre.

Az alkotmányozás azonban nem igazolta az előzetes félelmeket, hiszen a finn alaptörvény rendkívül széles körű jogokat biztosít a svéd nyelvűek számára. A területi autonómiára vonatkozó elképzelések helyett tehát az a megoldás realizálódott, amelynek értelmében Finnországnak két hivatalos nyelve van. A Folkting eredeti parlamenti funkciója így okafogyottá vált, ezért valamilyen feladatot kellett keresni a már működő testület számára. Így alakult át a Folkting lobbicsoporttá.

– *A közvetlen választás eltörlése óta hogyan választják a Folkting tagjait? Ha jól tudom, a rendszer a helyhatósági választások eredményeire épül.*

– Mi itt magunk között úgy mondjuk, hogy csak a jóisten és a főtitkár tudja megmondani, pontosan hogyan is választják a testület tagjait, annyira bonyolult az eljárás. Lévén, hogy én vagyok a főtitkár, legalább nekem ismernem kell a rendszert, a jóistent most hagyjuk ki a dologból. Röviden, a helyhatósági választások eredményeit arra használjuk, hogy megállapítsuk, melyik politikai pártnak mekkora a támogatottsága a svéd nyelvű lakosság körében. Ennek alapján minden párt esetében kapunk egy arányszámot. A Folktingban magukat képviseltető pártok listákat készítenek azokról, akiket a szervezetbe delegálnának. A Folkting 75 helyéből 70-et ezeknek a listáknak az alapján töltünk fel az arányszámnak megfelelően. A fennmaradó öt mandátum az Alandi parlament küldötteié. A polgárok tehát nem szavaznak közvetlenül a Folkting tagjaira, ez egy indirekt választási eljárás.

– *Mint a svéd kisebbség egyik prominens képviselője, hogyan vélekedik arról a jelenségről, hogy a svéd nyelvűek aránya a modellértékű kisebbségvédelmi jogszabályok ellenére folyamatosan csökken Finnországban?*

– Az arány tényleg jelentősen csökkent az utóbbi évtizedekben, hiszen a finn nyelvűek körében nagyobb a népszaporulat. A svéd lakosság száma azonban meglehetősen stabil, sőt, mi több, az utóbbi időben egy nagyon enyhe növekedés is tapasztalható. De a svéd nyelv bizonyos veszélynek van kitéve Finnországban, ez elsősorban abból következik, hogy - persze az Åland-szigeteket kivéve - a svéd lakoságnak nincs területi autonómiája, és ma már nincsenek pontosan körülhatárolható, egynyelvű területei sem az országon belül. Ez önmagában véve is mindig veszélyt jelent egy kisebbségi nyelv számára. Nálunk annyival nehezebb a helyzet, hogy a svéd lakosság nagy része hagyományosan a déli partvidéken, a gazdaságilag ma legvonzóbb területen lakik, ahová gyakorlatilag a második világháború óta folyamatosan óriási arányú észak felől a bevándorlás.

A Folkting ezért beszélgetéseket kezdeményez a médiában arról, hogyan őrizhető meg a svéd élettér. Ez a téma sokáig tabunak számított, de ma már a többségi lakosság is másképp áll ehhez a kérdéshez. Világosan látszik: ha a dolgok így folytatódnak, akkor a svéd kisebbség szétszóródik, tömbjei feloszlanak. Ezt meg kell akadályoznunk, hiszen szükségünk van olyan területekre, amelyek, ha nem is egynyelvű svédek, de amelyeken a svéd a többségi nyelv.

Az itteni svéd kisebbség egyébként elég kivételes a többi európai nyelvi kisebbség között abból a szempontból, hogy a legmesszebbmenőkig lojális Finnország iránt, azt a hazájának tekinti. Ennek a jelenségnek persze történelmi gyökerei vannak. Hadd mondjak el ezzel kapcsolatban egy rövid történetet! Néhány évvel ezelőtt járt itt Finnországban egy körülbelül húszfős, kisebbségi képviselőket tömörítő európai uniós delegáció. A csoportot fogadta az akkori svéd nyelvű kulturális miniszter, Andersson úr is. A vele folytatott beszélgetés során többek között elhangzott az a gyakori kérdés, miképpen volt lehetséges Finnországban ilyen erős alkotmányos pozíciót kivívni a svéd, mint kisebbségi nyelv számára. Egy másodpercnyi gondolkodás után a miniszter azt válaszolta, hogy nincs ebben semmi csodálatos, hiszen az alaptörvényt mi svédek írtuk. Ez persze csak vicc, de komoly vicc, hiszen az akkoriban betöltött vezető gazdasági, társadalmi és politikai pozícióiknak köszönhetően a svéd nyelvűeknek döntő befolyása volt többek között Finnország jogrendszerének kialakítására. Tehát az a tudat, hogy ez az ország nagyon nagy részt a miénk is, erős kötődést jelent, és

együtt jár avval, hogy a többség és a kisebbség között érzelmileg, társadalmilag különlegesen szoros a kapcsolat. Jól példázza ezt, hogy a svéd nyelvű lakosság körében ma 50 százalékos a vegyes, tehát svéd–finn házasságok aránya. Ez egyfelől szép dolog, és nagyrészt ennek köszönhető a békés egymás mellett élés, de a kisebbség léte szempontjából veszélyes is. Hozzájárul például ahhoz, hogy sok svéd nyelvű embernek, főleg a kétnyelvűeknek, identitásuk szempontjából ma már nem olyan fontos a nyelv.

– *Nem gondolja, hogy valamilyen szinten az asszimiláció természetes folyamat, hogy a társadalmi és gazdasági fejlődés következménye, amelyet a kisebbségvédelmi eszközök csak késleltetni tudnak, de megállítani nem?*

– Valamilyen szinten ez igaz. Éppen ezért a Folkting nem harcol a svéd nyelv védelméért, nem teremt a svéd nyelv érdekében konfliktusokat. Ezen az áron nem akarjuk megvédeni magunkat. Mi azon dolgozunk, hogy a kétnyelvűség kérdésében meglévő társadalmi konszenzus alapjain minél ideálisabb feltételeket teremtsünk a svéd nyelv számára. Semmiképp sem törekszünk különállásra. Ez egyébként ellentétes lenne az ország történelmi tradícióival is.

További tényező, hogy nyelveink nagyfokú különbözősége ellenére kulturális kapcsolataink rendkívül szorosak. Ha alapos vizsgálatnak vetjük alá a finn kultúra- vagy politikátörténetet, szinte ugyanazokat a motívumokat fedezhetjük fel, mint Svédország vagy Norvégia esetében.

Jellemző adat, hogy a korábban már említett igen népszerű vegyes házasságokból születő gyermekek 65 százalékát járatták a szülők svéd nyelvű iskolába. Ez a kisebbségre nézve rendkívül kedvező arány, hiszen 50 százalék jelentené a status quót. A svéd nyelv igen magas presztízsnek örvend ebben az országban. Sokan gondolják úgy, hogy természetes, ha egy finn beszél svédül, hiszen ez a nyelv része a nemzeti identitásnak.

Amikor kisebbségekről gondolkodunk, mindig a történelem felé kell fordulnunk, és éppen a történelmi háttér különbözőségéből adódik az, hogy minden kisebbség helyzete más és más. Így van ez még az egyes országokon belül is. Vegyük csak a lappok példáját! Az ő helyzetük évszázadokon keresztül rendkívül mostoha volt valamennyi érintett országban, így Finnországban is. Kisebbségi jogaik nem hogy nem voltak azonosak a svédekével, de gyakorlatilag nem léteztek. Ma azonban már a lappoknak is igen kedvező a státusa nálunk, sokkal kedvezőbb, mint a többi skandináv

országban. Ez annak is köszönhető, hogy a lapp finnugor nyelv, ezért Finnországban nagyobb a megértés iránta.

– *Az egyes kisebbségek mai helyzete és a történelmük közötti szoros összefüggés jellemző példája, hogy a Svédországban élő, a finnországi svédekkel közel azonos számú, tehát mintegy 300 000 fős finn nyelvű kisebbség helyzete köztudottan sokkal kedvezőlenebb, mint az Önöké.*

– Ami az ott élő finnek számát illeti, erre vonatkozóan nincsenek pontos adatok. Ha figyelembe vesszük a családi gyökereiket is, akkor szerintem többen vannak, mint 300 ezren. Azok, akik a mai napig beszélnek finnül, körülbelül 150 ezren lehetnek, és rendkívül gyorsan asszimilálódnak. Ennek ellenére a svédországi finnek aktívan harcolnak nyelvi jogaikért, és kedvező fordulat, hogy a svéd kormány nemrégiben kifejezte az Európa Tanács égisze alatt elfogadott Regionális és Kisebbségi Nyelvek Chartájának aláírására irányuló szándékát, illetve azt, hogy a finnt az e dokumentum értelmében vett kisebbségi nyelvnek fogja nyilvánítani.

– *Mi vette rá Svédországot erre az elhatározásra?*

– Egyértelműen az európai integráció. Svédország hagyományosan nagyon elutasító magatartást tanúsított a kisebbségekjogaival szemben. Az ország sok bevándorlót fogadott, sokat is költött rájuk, nagyon jó körülményeket biztosított a számukra, de az „üzletnek" az is a része volt, hogy a bevándorlónak húsz éven belül teljesen svéddé kellett válnia. Mára azonban megváltozott a helyzet. Még egy olyan nagyhatalomnak is, mint Svédország, rá kellett ébrednie arra, hogy napjainkban már alapvető európai követelmény a nyelvi kisebbségek védelme és megfelelő kezelése.

– *A kedvező tendenciák ellenére tehát ma még óriási a különbség a finnországi svédek és a svédországi finnek státusa között.*

– Igen, ez azonban semmiképpen sem befolyásolja a mi helyzetünket. A finn államnak eszébe sem jut, hogy a kisebbségeket egymás ellen használja fel, és azt mondja: ha Svédország nem ad az ottani finneknek olyan jogokat, mint mi itt a svédeknek, akkor az utóbbiaknak is rontunk a helyzetén. A fenti összehasonlításokkal éppen az ilyen adok-kapok szemlélet veszélye miatt kell nagyon csínján bánni, és a tudománynak e téren óriási a felelőssége, hiszen a tudósok szeretnek párhuzamokat keresni. Nem mondom azt, hogy egyáltalán nem kell összehasonlítani a kisebbségek

helyzetét, de azt igen, hogy ezt nagyon figyelmesen, építő jelleggel kell csinálni, politikai bonyodalmak nélkül.

– Ön, a saját nyelvi kisebbségét érintő kérdéseken túl, otthonosan mozog az európai uniós kisebbségpolitikában is, hiszen a Folkting vezetése mellett alelnöke az EBLUL-nak is. Mondana valamit ez utóbbi hivatalról?

– Amikor három évvel ezelőtt megkezdtem az ottani tevékenységemet, az EBLUL alapvetően tudományos intézmény volt. A munkája külföldi kiadványok készítéséből és terjesztéséből állt, és mint ilyen, nem képviselte hatékonyan a kisebbségek érdekeit. Ennek a megváltoztatásán dolgozunk most, és már vannak bizonyos eredményeink. Hitem szerint igen rövid idő múlva az Európai Unión belüli, összesen 40 millió embert tömörítő 43, úgynevezett történelmi nyelvi kisebbség valódi hangadóivá válhatunk.

– Az EBLUL nevében található „*lesser used languauges*” (ritkábban használt nyelvek) elnevezés ezek szerint nemigen fedi a hivatal által képviselt nyelvi csoportokat.

– Így van. Ez az elnevezés nagyon megtévesztő, és ezért én minden eszközzel igyekszem is elkerülni a használatát. Ez a név egyébként még 1982-ből, a hivatal megalakulásának évéből származik. Abban az időben a „kisebbségi nyelv” terminus használata elfogadhatatlannak minősült néhány tagállam számára, így kompromisszumos megoldásként került elfogadásra ez a rendkívül szerencsétlen elnevezés.

A Regionális és Kisebbségi Nyelvek Chartájának elfogadásával azonban jelentősen megváltozott a helyzet. A „kisebbségi nyelv” terminus bekerült az uniós szóhasználatba, mi magunk is ezt használjuk munkánk során.

– Úgy is mint az EBLUL alelnökének, mi a véleménye az Európai Unió keleti bővítésének kérdéséről?

– Nagyon támogatom, és maga a szervezet is. A kosovói konfliktus ismét ráterelte a figyelmet a kelet-európai régióra, és az etnikai konfliktusok megelőzésének fontosságára. Az EBLUL-nak ezen a területen is kiemelkedő szerepet szánunk, hiszen a hivatal tevékenysége nem korlátozódik a kisebbségek szoros értelemben vett védelmére. Odafigyelünk a többségi nemzetekre is, arra, hogy az általuk működtetett politikai intézményrendszer képes legyen a felmerülő konfliktusok megoldására.

Ami a hat tagjelölt országot illeti, a szervezetünk egy évvel ezelőtt megbízást kapott az Európa Parlamenttől, hogy készítsünk felmérést ezekben az államokban a kisebbségek helyzetéről, hiszen mint ismeretes, ez az egyik olyan fő kérdéskör, amely jelentős súllyal esik majd a latba a felvételtől való döntéskor. Magyarországnak kiemelkedő eredményei vannak ezen a téren, ajogi szabályozás modellértékű, a kisebbségek helyzete nagyon kedvező. Fontos, hogy Önök már ratifikálták a Regionális és Kisebbségi Nyelvnek Chartáját.

Helyzetfelmérő munkánk során a legnagyobb gondokat egyébként Lengyelországban találtuk, ahol összesen 16 nyelvi kisebbség él. A másik fő problémát az északkeleti oroszok jelentik, hiszen közülük 200 000-nek még állampolgársága sincs a saját hazájában, mert a törvény északnyelvi vizsgához köti annak megszerzését. Az állampolgárság hiánya emberi jogi és gyakorlati szempontból is súlyos gond, ezért nagyon jelentős az Északkeletre nehezedő nyomás e probléma megoldására. Tudjuk azonban, hogy mindez nem megy egyik napról a másikra, és azzal is tisztában vagyunk, hogy az orosz nyelvű lakosság mesterséges betelepítése egykoron része volt Északkelet szovjet megszállásának. Ennek ellenére egyértelmű diszkrimináció az, ami most az oroszokkal Északkeleten történik.

– *Ezt a problémát tehát mindenképp meg kell oldani az északnyelvi csatlakozás előtt.*

– Igen, illetve ha nem is kell teljesen megoldani, de az EU mindenképpen látni akar egy egyértelmű, kedvező irányú elmozdulást e téren.

Érdekes, hogy Északkeleten van történelmi orosz kisebbség is, mégpedig abból az időszakból, amikor a terület az orosz birodalom része lett. Az ő helyzetük persze teljesen más, hiszen generációk óta élnek Északkeleten, kitűnően beszélik a nyelvet, és maximálisan lojálisak az önálló északnyelvi állammal. A köztük és a szovjet értelemben betelepített oroszok között lévő különbség jó példája a bevándorlók és a történelmi nyelvi kisebbségek közötti különbségeknek. Ebben a körben természetesen gyakran merül fel a kérdés, hogy mikor válik egy bevándorló csoport történelmi kisebbséggé. Az egyik leggyakoribb válasz szerint körülbelül száz év mutatja meg, hogy bevándorlók egy csoportja a társadalomba való integrálódása mellett meg tudja-e őrizni a saját nyelvét. Az integráció nagyon fontos elem. Ezt mérjük az ún. „futballmeccsettel”, bár a finnországi svédek esetében szerencsésebb „hokimeccsetről” beszélni. Eszerint akkor történelmi egy nyelvi

kisebbség, ha tagjai az elhagyott, illetve a befogadó ország közötti futball-meccsen az utóbbinak drukkolnak.

Ezek persze nem tudományos kritériumok. A kérdésünkre keresett valódi válasz ugyanis az, hogy a bevándorlók és a történelmi kisebbségek közötti különbség tisztán politikai kérdés, így az utóbbi kategóriának nem is lehet egzakt definícióját adni. Ugyanez a helyzet általában a nyelv, így többek között a kisebbségi nyelv és a nyelvjárás közötti különbségtétel estében is. Ebben a vonatkozásban szoktuk elmondani azt a régi viccet, hogy a nyelv és a nyelvjárás között az a különbség, hogy az előbbi mögött hadsereg áll. Azt hiszem, bele kell nyugodnunk, hogy ezekre a kérdésekre soha nem fogunk tudományos értékű válaszokat kapni, hiszen minden nyelvi kisebbség esete, pont a történelmi háttér különbözősége miatt, más és más.

Az interjúkat Köpf Eszter Mária készítette